

POHJOIS-SUOMEN HALLINTO-OIKEUDELLE
KUNNALLISVALITUS JA KIIREHTIMISPYyntö
VALITTAJA

18.6.2026

Laura Lakso, [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

AVUSTAJA

Matti Torvinen, [REDACTED]

[REDACTED]

PÄÄTÖS, JOSTA VALITETAAN

Pelkosenniemen kunnanvaltuuston päätös 15.6.2026 § 45, jolla kunnanhallituksen puheenjohtajisto on erotettu kuntalain 34 §:n nojalla ja suoritettu uusien jäsenten vaali.

VAATIMUKSET

Valittaja vaatii, että Pohjois-Suomen hallinto-oikeus:

1. **Kumoaa** Pelkosenniemen kunnanvaltuuston päätöksen 15.6.2026 § 45 kokonaisuudessaan;
2. **Toteaa** päätöksen syntyneen virheellisessä järjestyksessä ja lainvastaisesti;
3. **Palauttaa** asian Pelkosenniemen kunnalle uudelleen valmisteltavaksi;
4. **Määrää** päätöksen täytäntöönpanon keskeytettäväksi asian käsittelyn ajaksi tai kieltää päätöksen täytäntöönpanon;
5. **Käsitlee** tämän asian ja täytäntöönpanon keskeytysvaatimuksen erittäin kiireellisenä kunnan päätöksenteon halvaantumisen ja oikeusvarmuuden vaarantumisen vuoksi;
6. **Velvoittaa** Pelkosenniemen kunnan korvaamaan valittajan oikeudenkäyntikulut täysimääräisesti myöhemmin yksilöitävän laskun mukaisesti korkolain mukaisine viivästyskorkeineen.

PERUSTEET

1. **Vaalimenettelyvirhe: Suhteellisen vaalin laiton epääminen (Kuntalaki 105 §)**

1.1 Matemaattinen ja oikeudellinen laskelma vaalikynnyksen täyttymisestä

Pelkosenniemen kunnanvaltuuston kokouksessa 15.6.2026 valittiin kunnanhallitukseen yhteensä neljä edustajaa: kaksi varsinaista jäsentä ja kaksi henkilökohtaista varajäsentä. Valtuutettu Lakso teki esityksen suhteellisen vaalin toimittamisesta, ja esityksen takana oli yhteensä neljä valtuutettua. Kokouksessa oli läsnä 13 valtuutettua.

Kuntalain 105 §:n 1 momentin mukaan luottamushenkilöiden vaali on toimitettava suhteellisen, jos sitä vaatii läsnä olevista jäsenistä vähintään määrä, joka saadaan jakamalla läsnä olevien lukumäärä valittavien lukumäärällä lisättynä yhdellä. Saman pykälän 2 momentin mukaan varajäsenet valitaan samassa vaalissa kuin varsinaiset jäsenet.

Korkeimman hallinto-oikeuden vakiintuneen ratkaisukäytännössä on yksiselitteisesti vahvistettu, miten vaalissa valittavien lukumäärä ja suhteellisuus määritetään silloin, kun valitaan sekä varsinaisia jäseniä että varajäseniä:

- Ratkaisussa KHO 2015:102 korkein hallinto-oikeus vahvisti listavaalin jakamattomuuden periaatteen. Sen mukaan suhteellisessa vaalissa ehdokkaat asetetaan ehdokaslistoille pareittain varsinainen jäsen ja hänen henkilökohtainen varajäsenensä, jolloin kyseessä on yksi ainoa yhtenäinen vaalitoimitus. Vaatimuskynnystä laskettaessa vaalissa valittavien lukumääräksi on katsottava kaikkien täytettävien paikkojen yhteismäärä, eikä varajäseniä saa jättää laskennan ulkopuolelle tai käsitellä erillisenä vaalina.
- Ratkaisussa KHO 2020:64 liitettiin tämä tulkinta suoraan vähemmistösuojan ehdottomuuteen. KHO linjasi, että jos vaatimuskynnystä laskettaessa jaetaan läsnäolijoiden määrä virheellisesti vain varsinaisten jäsenten määrällä, vaalikynnyks nousee laittoman korkeaksi. Tämä estää suhteellisen vaalin toteutumisen ja murentaa lakisääteisen vähemmistösuojan, jonka tarkoituksena on taata valtuustoryhmien todellisia voimasuhteita vastaava edustus kunnan toimielimissä.
- Ratkaisussa KHO 2021:149 korkein hallinto-oikeus vahvisti ehdottoman kiellon vaalin toimittamiselle osissa tai sen keinotekoiselle paloittelukselle. Vaali menettää suhteellisen luonteensa, jos kunnan toimielimen paikkoja täytetään erillisinä menettelyinä, sillä tällöin enemmistöryhmät voivat vääristää poliittiset voimasuhteet edukseen.

Koska tässä vaalissa jaettiin neljä paikkaa kaksi varsinaista ja kaksi varajäsentä, ne oli laskettava yhtenäisenä kokonaisuutena.

Kuntalain 105 §:n 1 momentin sekä edellä mainitun korkeimman hallinto-oikeuden kolmen yhtenäisen ennakkoratkaisun mukainen matemaattinen laskentakaava määrävähemmistölle muodostuu Pelkosenniemen kunnanvaltuuston kokouksessa siten seuraavasti:

- Läsnä olevat valtuutetut: 13
- Valittavat henkilöt yhteensä kaksi varsinaista ja kaksi varajäsentä: 4
- Jakaja valittavien määrä lisättynä yhdellä: $4 + 1 = 5$
- Laskutoimitus: 13 jaettuna viidellä on 2,6.

Kuntalain 105 §:n 1 momentin nimenomaisen säännöksen mukaan murtoluku korotetaan aina lähinnä ylempään kokonaislukuun. Osamäärä 2,6 korotetaan siten kokonaisluvuksi 3. Tämän vuoksi suhteellisen vaalin toimittamiseen vaadittiin Pelkosenniemellä lain mukaan vähintään kolmen valtuutetun tuki. Koska suhteellista vaalia vaati neljä valtuutettua, lakisääteinen kynnys ylittyi ja velvollisuus suhteellisen vaalin toimittamiseen oli ehdoton.

1.2 Virheellinen ohjeistus ja vähemmistösuojan murentaminen

Suhteellinen vaali evättiin kokouksessa, koska vt. kunnanjohtaja ohjeisti valtuuston puheenjohtajaa virheellisesti väittäen, että valittavia henkilöitä olisi vain kaksi ja suhteelliseen vaaliin vaadittava määrä siten viisi valtuutettua. Laskukaavaksi esitettiin virheellisesti 13 jaettuna kolmella, josta saatu murtoluku 4,33 pyöristettiin lukuun viisi. Valtuuston puheenjohtaja jätti tämän virheellisen virkamiesneuvon perusteella suhteellisen vaalin toimittamatta, ja vaali suoritettiin enemmistövaalin säännöin.

Korkeimman hallinto-oikeuden käytännössä suhteellista vaalitapaa suojataan ehdottomana vähemmistöoikeutena. Ratkaisun KHO 1984 II 20 mukaisesti valtuuston puheenjohtajalla on ehdoton velvollisuus luotettavasti todeta suhteellista vaalia vaativien todellinen määrä, eikä esitystä voida sivuuttaa virheellisen viranhaltijaohjeistuksen perusteella. Koska valtuuston puheenjohtaja epäsi suhteellisen vaalin virheellisen laskelman vuoksi, vaali on toimitettu raskaassa virheellisessä järjestyksessä ja vaalitulokset on kokonaisuudessaan lainvastainen.

2. Kunnallisen parlamentarismen ja suhteellisuusperiaatteen loukkaaminen (Kuntalaki 32 § ja 34 §)

2.1 Velvollisuus erottaa koko toimielin osittaisen erottamisen sijaan

Pelkosenniemen kunnanhallituksessa on yhteensä kuusi varsinaista jäsentä ja kuusi henkilökohtaista varajäsentä. Valtuusto on valituksenalaisella päätöksellään erottanut ainoastaan kaksi varsinaista jäsentä ja kaksi varajäsentä, jättäen muut kahdeksan luottamushenkilöä tehtäviinsä.

Kuntalain, oikeuskirjallisuuden ja hallinto-oikeudellisen vakiintuneen tulkinnan mukaan parlamentarismien säilymiseksi valtuuston on puheenjohtajiston luottamuspulan ilmetessä erotettava koko toimielin kunnanhallituksen kokonaisuudessaan, eikä vain osaa sen jäsenistä. Osittainen erottaminen murentaa kunnanhallituksen kollektiivisen parlamentaarisen vastuun ja on kuntalain 34 §:n järjestelmän vastainen.

2.2 Alkuperäisen vaalituloksen poliittinen vääristäminen kesken toimikauden

Kuntalain 32 §:n mukaan kunnan toimielimiä valittaessa on varmistettava, että ne vastaavat valtuuston poliittisia voimasuhteita. Kaikki valtuuston erottamat neljä luottamushenkilöä kaksi varsinaista ja kaksi varajäsentä edustivat Suomen Keskustaa. Heidän tilalleen toimitetussa vaalissa valtuusto valitsi vain yhden Keskustan varsinaisen ja varajäsenen. Toiseksi varsinaiseksi jäseneksi valittiin sitoutumattomien edustaja ja varahenkilöksi myös sitoutumattomien edustaja.

Tämä osoittaa, että osittaista erottamista ja laittomasti toteutettua suljettua lippuäänestystä käytettiin tietoisesti välineenä muuttamaan kunnanhallituksen poliittisia voimasuhteita kesken toimikauden vastoin kuntavaalien tulosta ja kuntalain 32 §:n suhteellisuusvaatimusta. Vaalituloksen keinotekoinen muuttaminen kesken kauden loukkaa vakavasti kunnallista demokratiaa. Kysymys on kunnallisen parlamentarismien kumoamisesta.

3. Päätös on syntynyt puutteellisessa valmistelujärjestyksessä (Hallintolaki 31 § ja Kuntalaki 35 §)

3.1 Toimeksiannosta poikkeaminen ja tutkimisvelvollisuus

Kunnanvaltuusto päätti 8.4.2026 § 18 asettaa kuntalain 35 §:ssä tarkoitetun tilapäisen valiokunnan valmistelemaan kunnanhallituksen puheenjohtajiston erottamista. Valtuuston toimeksianto kohdistui koko puheenjohtajistoon. Tilapäisen valiokunnan loppuraportista ilmenee kuitenkin, että arviointi kohdistettiin yksinomaan kunnanhallituksen puheenjohtaja Laura Laksoon.

Kuntalain 35 §:n mukaan valiokunnan toimivalta määräytyy valtuuston antaman toimeksiannon mukaan. Valiokunta ei valmistellut sitä asiaa, jonka valtuusto oli sille antanut, ja rajasi tutkiminnan lainvastaisesti vain yhteen

henkilöön. Menettely loukkaa yhdenvertaisen kohtelun vaatimusta (KHO 2024:89).

3.2 Varajäsenten kuulemisen laiminlyönti (Hallintolaki 34 §)

Valiokunnan esitys johti siihen, että myös puheenjohtajiston henkilökohtaiset varajäsenet menettivät asemansa. Valiokunnalle toimitettiin useita kirjallisia vaatimuksia, joissa vaadittiin henkilökohtaisten varajäsenten kuulemista. Kuulemista ei järjestetty, mikä on hallintolain 34 §:n 1 momentin vastainen olennainen hallintomenettelyvirhe. Erityisesti on huomioitava, että tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja vielä kunnanvaltuustossa perusteli ettei varahenkilöitä ole ollut erikseen tarpeen kuulla

3.3 Puutteellinen selvitys (Hallintolaki 31 §)

Valiokunta ei arvioinut puheenjohtajiston jäseniä yhdenvertaisesti, jätti selvittämättä varapuheenjohtajan toiminnan eikä hankkinut selvitystä menettelyvirheistä. Asian selvittäminen jäi hallintolain 31 §:n vastaisesti puutteelliseksi.

4. Päätöksen sisällöllinen lainvastaisuus (Hallintolaki 6 § ja Hallintolaki 45 §)

4.1 Perustelemisselvityksen laiminlyönti (Hallintolaki 45 §)

Hallintolain 45 § velvoittaa perustelemaan päätöksen. Valiokunnan raportissa tai valtuuston päätöksessä ei yksilöidä yhtäkään konkreettista tekoa, yksittäistä laiminlyöntiä tai määriteltyä tapahtumaa, jonka perusteella luottamuksen menetyksen olisi katsottu syntyneen. Vaikka luottamuksen arviointi sisältää poliittista harkintaa, korkeimman hallinto-oikeuden vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan erottamisen taustalla olevat tosiseikat on kyettävä yksilöimään. Päätös on perustelematon ja mielivaltainen.

4.2 Hallintolain 6 §:n oikeusperiaatteiden rikkominen

Menettely, jossa selvitys kohdistetaan vain yhteen henkilöön, mutta erotetaan koko puheenjohtajisto varajäsenineen, loukkaa tasapuolisuuden, puolueettomuuden ja suhteellisuusperiaatteen vaatimuksia.

5. Esteellisyysvirhe tilapäisessä valiokunnassa (Hallintolaki 27–28 §, Kuntalaki 97 §)

Kuntalain 97 §:n 2 momentin mukaan tilapäisessä valiokunnassa sovelletaan hallintolain 27 ja 28 §:n mukaisia tiukkoja esteellisyysperusteita, mikä on vahvistettu oikeuskäytännössä (KHO 2021:141).

Valiokunnan jäsen Heidi Karnaattu antoi asiassa oman yksilöidyn lausuntonsa asettuen prosessissa todistajan tai ilmoittajan rooliin, mutta osallistui sen jälkeen esteettömästi asian jatkovalmisteluun, loppuraportin muotoiluun ja päätösesityksen tekemiseen. Roolien sekoittuminen täyttää hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaisen yleislausekejäävintunnusmerkit, sillä se vaarantaa ulkopuolisen silmin perustellusti puolueettomuuden. Koska valiokunta tai valtuusto eivät tehneet hallintolain 29 §:n mukaista virallista ratkaisua esteellisyydestä, esteellisen jäsenen osallistuminen saastutti koko pohjana olevan valmistelun (KHO 2021:163).

6. Valmisteluasiakirjojen salaaminen ja editointivaatimus (Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 51 §)

Kunta on myöntänyt, että vt. kunnanjohtajan, talous- ja hallintopäällikön sekä elinvoimajohtajan välillä on sähköpostiviestintää koskien tilapäisen valiokunnan perustamista ja puheenjohtajiston luottamusasiaan liittyvää ohjailua. Kunta on kieltänyt luovuttamasta tätä materiaalia. Kunta on menettelyllään evännyt valittajalta oikeuden arvioida virkamiesten mahdollista epäasiallista vaikuttamista poliittiseen prosessiin ja muita menettelyvirheitä, mikä loukkaa perustuslain 21 §:n mukaista oikeutta tehokkaaseen oikeusturvaan.

Valittaja vaatii, että hallinto-oikeus velvoittaa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 51 §:n 1 momentin nojalla Pelkosenniemen kunnan esittämään kyseisen sähköpostiviestinnän hallinto-oikeudelle.

ERITYISEN PAINAVAT PERUSTEET TÄYTÄNTÖÖNPANON VÄLITTÖMÄLLE KESKEYTTÄMISELLE JA ASIAN KIIREHTIMISELLE

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 122 §:n mukaiselle täytäntöönpanon välittömälle keskeyttämiselle sekä koko asian nopeutetulle käsittelylle on olemassa poikkeuksellisen vakavat perusteet, sillä kunnanvaltuuston kokouksen virallisesta tallenteesta käy ilmi kaksi kiistatonta ja tietoista menettelyvirhettä:

1. Vt. kunnanjohtajan tallenteelta ilmenevä laitton ohjeistus suhteellisesta vaalista

Kokoustallenne osoittaa aukottomasti, että valtuutetun suhteellista vaalia koskeva laillinen vaatimus evättiin puhtaasti vt. kunnanjohtajan antaman virheellisen ohjeistuksen vuoksi. Tallenteelta käy ilmi, kuinka vt. kunnanjohtaja ohjeistaa valtuuston puheenjohtajaa hylkäämään esityksen väittäen, ettei neljän valtuutetun määrä riitä kuntalain 105 §:n mukaiseen suhteelliseen vaaliin.

Tämä tallenteelta kuuluva virkamiesjohdon ohjeistus on matemaattisesti ja juridisesti täysin virheellinen. Koska vaalissa valittiin neljä edustajaa, kolmen valtuutetun tuki oli laillinen kynnys vaalin toimittamiselle suhteellisenä. Kunnan ylin virkamiesjohto on siten tallenteelta todennettavalla tavalla tietoisesti estänyt valtuuston vähemmistöä käyttämästä sille laissa annettua ehdotonta vähemmistösuojaa. Tämä tekee koko vaalituloksesta välittömästi lainvastaisen.

2. Tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja Kankaanrannan tallenteelta ilmenevä lausuma kuulemisvirheestä

Kokoustallenne todistaa myös hallintolain 34 §:n mukaisen kuulemisvelvollisuuden tietoisin laiminlyönnin. Tallenteella tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja Kankaanranta ilmoittaa julkisesti, ettei kunnanhallituksen puheenjohtajiston varajäseniä ole tarvinnut kuulla, koska nämä olisivat itse voineet pyytää saada lausua asiassa.

Tämä tilapäisen valiokunnan puheenjohtajan virallinen lausuma on suorassa ristiriidassa hallintolain 34 §:n kanssa. Viranomaisella ja tilapäisellä valiokunnalla on ehdoton, aktiivinen velvollisuus varata asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksentekoa. Kuulemisvelvollisuutta ei voida lain mukaan siirtää asianosaisen omalle vastuulle tai passiivisuuden varaan. Koska erottaminen päätti välittömästi myös varajäsenten luottamustoimet, he olivat asianosaisia, joiden kuulematta jättäminen valiokunnan puheenjohtajan tallenteella myöntämällä tavalla on raskaasti lainvastainen menettelyvirhe.

3. Valtuuston varapuheenjohtaja Heidi Karnaatun esteellisyys

Valmistelun lainvastaisuutta syventää se, että valtuuston varapuheenjohtaja Heidi Karnaattu on osallistunut tilapäisen valiokunnan jäsenenä asian valmisteluun ja päätösesityksen tekemiseen sen jälkeen, kun hän oli itse antanut asiaan vaikuttaneen yksilöidyn todistusluonteisen lausuntonsa. Tämä roolien sekoittuminen ja esteellisyyden tutkimatta jättäminen täyttää hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaisen yleislausekejääviyden tunnusmerkistön, mikä saastuttaa koko pohjana olevan valmistelun.

4. Kestämätön haitta kunnan päätöksenteolle ja kiireellisyysvaatimus

Koska kunnanjohtajan ja valiokunnan puheenjohtajan vakavat ja tietoiset menettelyvirheet ovat suoraan todennettavissa kokoustallenteelta, vaalin pohjalta muodostetun kunnanhallituksen toiminnan jatkaminen vaarantaa kunnan kaiken päätöksenteon laillisuuden ja oikeusvarmuuden. Jos laittomasti kokoonpantu kunnanhallitus tekee sopimuksia, virkavaaleja tai

viranhaltijapäätöksiä, ne kaikki altistuvat myöhemmille kumoamisvaatimuksille, mikä aiheuttaa korjaamatonta haittaa kunnalle.

Tämän vuoksi oikeusturvan tehokas toteutuminen ja kunnan julkinen etu vaativat, että hallinto-oikeus ottaa asian käsittelyyn poikkeuksellisen kiireellisenä, keskeyttää päätöksen täytäntöönpanon välipäätöksellä ja palauttaa asian viipymättä lailliseen valmisteluun.

OIKEUDENKÄYNTIKULUT

Valittaja vaatii, että Pelkosenniemen kunta veloitetaan korvaamaan valittajan oikeudenkäyntikulut täysimääräisesti myöhemmin yksilöitävän laskun mukaisesti korkolain mukaisine viivästyskorkeineen.

LIITTEET

1. Kunnanvaltuuston päätös 8.4.2026 § 18
2. Tilapäisen valiokunnan pöytäkirja ja loppuraportti 9.6.2026
3. Kunnanvaltuuston päätös 15.6.2026 § 45
4. Laura Lakson ja 3 muun valtuutetun kirjallinen vaatimus suhteellisesta vaalista 15.6.2026
5. Laura Lakson eriävä mielipide
6. Johanna Jaakkolan eriävä mielipide
7. Tarja Kallion eriävä mielipide
8. Markku Kallion eriävä mielipide
9. Matti Torvisen kirjelmät (20.4.2026, 24.4.2026 ja 12.6.2026)
10. Heidi Karnaatun antama erillinen lausunto
11. Julkisuusasiaa koskeva valitus 11.6.2026
12. Viranhaltijapäätös 8.6.2026 § 4/2026
13. Selvitys Pelkosenniemen kunnanhallituksen poliittisista voimasuhteista ennen ja jälkeen 15.6.2026 päätöksen
14. Tallenne Pelkosenniemen kunnanvaltuuston kokouksesta 15.6.2026
15. Muut asiakirjat ja pöytäkirjaotteet

Rovaniemellä 18.6.2026

Matti Torvinen
varatuomari, valittajan avustaja